

VODNÝ STRES A PRÁCA OECD

V OBLASTI VODY

Mariana PAŽINKOVÁ

Stála misia Slovenskej republiky pri Organizácii pre hospodársku spoluprácu a rozvoj v Paríži

Zdroj: www.tckctck.com

Zdroj: www.worldwildlife.org

ABSTRAKT

Voda je základnou podmienkou pre život na Zemi a je dôležitá minimálne v takej miere, ako vzduch a potraviny. Ako najrozšírenejšia látka na Zemi pokrýva voda 70 % povrchu planéty, sladká voda však predstavuje len 2,5 % z jej celkového objemu. Voda je nestabilným prírodným zdrojom, a preto musí byť chránená investíciami, správnym zaobchádzaním a vhodnou starostlivosťou. Efektívne riadenie vodných zdrojov a služieb v oblasti vodohospodárskej politiky predstavuje pre mnohé členské štáty Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) a partnerské krajiny OECD výzvu, ktorá vyvíja čím ďalej, tým väčší tlak na vodné zdroje.

Vzhľadom na to, že podľa Výhľadu OECD v oblasti životného prostredia do roku 2050¹ bude pociťovať viac než polovica svetovej populácie nedostatok vody, nedostatočný prístup k nekvalitnej vode a tiež obmedzené zásoby podzemnej vody spôsobené aj zmenou klímy, je problematiku vody nevyhnutné riešiť už v súčasnosti. Zahrnutie vody do jedného z cieľov udržateľného rozvoja (SDG č.6: Zabezpečiť dostupnosť a trvalo udržateľný manažment vody a sanitárnych opatrení pre všetkých) je znamením, že voda je na poprednom mieste v rámci globálnych výziev.

Voda bola aj jednou z hlavných priorít Predsedníctva Slovenskej republiky v Rade EÚ² (jún - december 2016) v oblasti životného prostredia a je v národnom záujme Slovenska prechovávať k otázke vody správny prístup tvorený dlhodobou víziou a stratégiou, ako aj kombináciou krátkodobých a dlhodobých opatrení v oblasti vodného hospodárstva, ktoré zabezpečia trvalo udržateľné vodné zdroje a ich ochranu. Vzhľadom na to, že voda je jedným zo strategických prírodných zdrojov Slovenskej republiky, je považovaná za národné dedičstvo, a preto je Slovenská republika opatrná pri poskytovaní vody susedným krajinám. Voda spadá v OECD medzi tzv. horizontálne programy, ktoré integrujú všetky direktoriáty a pridružené organizácie OECD, a od jeho vzniku je jednou z najdôležitejších politických priorít generálneho tajomníka OECD A. Gurríu.

Keďže podľa OECD bude nedostatok pitnej vody v roku 2050 sužovať až 44 % svetovej populácie, Organizácia neustále pracuje na podpore nastavenia správnych politík pre oblasť vody, a to nielen čo sa týka analýz, ale aj odporúčaní a výmeny názorov a skúseností. V decembri 2016 schválila **Rada OECD odporúčania pre oblasť vody**³, ktoré poskytujú konsolidovaný už existujúci právny rámec OECD zameraný na problematiku vody a hospodárenia s vodou a poskytujú politické usmernenia na vysokej

úrovni pre riadenie vodných rizík, stanovenie ceny vody, či inancovanie vodných služieb a infraštruktúry. Dokument predstavuje unikátny zdroj politických odporúčaní zameraných na najnaliehavejšie problémy, ktorým musia centrálna a miestne orgány čeliť. Je dôležité, aby nielen členské krajiny OECD ale aj všetky ostatné krajiny porozumeli naliehavosti problému nedostatku vodných zdrojov a prispôsobili hospodárenie s vodnými zdrojmi súčasnej situácii a jej vývoju do budúcnosti.

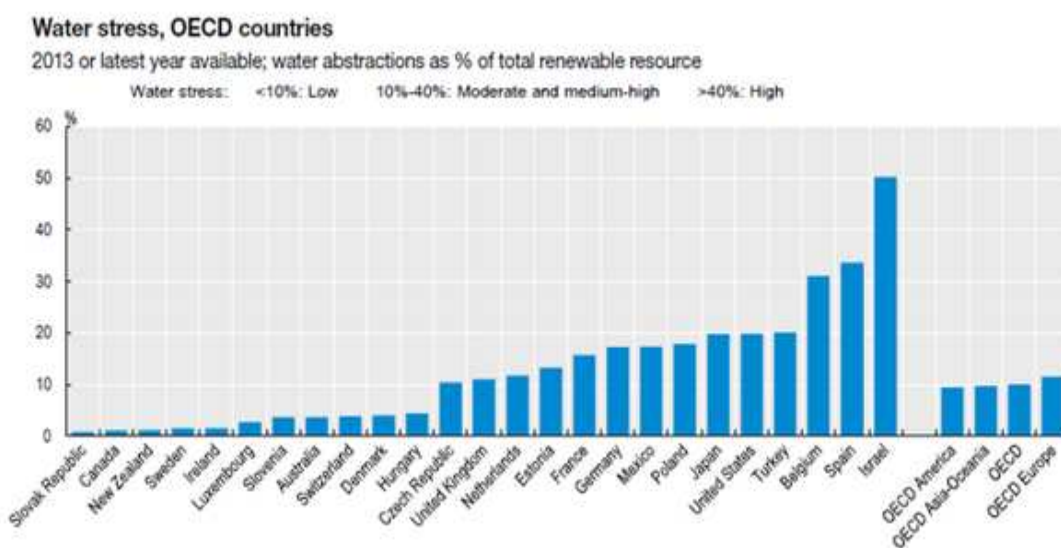
Kľúčové slová: *voda, vodný stres, vodohospodárska politika, ochrana vody, OECD.*

ÚVOD

V roku 2015 vydala Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) publikáciu „Pohľad na životné prostredie 2015. Indikátory OECD“ 4 s aktualizovanými informáciami o kľúčových indikátoroch pre životné prostredie, ako aj o relevantných socioekonomických a sektorových indikátoroch, ktoré slúžia na sledovanie vývoja v krajinách OECD v oblasti environmentálnych otázok, a na informovanie o vývoji v politike a hodnotení. V oblasti vodohospodárskej politiky, na jednej strane krajiny neprepájajú odber vody s rastom HDP, na strane druhej však jedna tretina krajín vykazuje mieru nedostatku vody na strednej až vysokej úrovni. Okrem toho, mnohé krajiny musia čeliť lokálnym či sezónnym nedostatkom vody, ktoré budú mať tendenciu rásť so zhoršujúcou sa úrovňou zmeny klímy. V minulom storočí bol nárast globálneho dopytu po vode takmer dvojnásobný v porovnaní s rastom populácie, a len nízky počet krajín stabilizovalo odber sladkej vody prostredníctvom efektívnych zavlažovacích technológií, opätovného využívania vodných zdrojov a odsolovania.

Slovenská republika sa podľa publikácie nachádza na prvom mieste medzi krajinami OECD, čo sa týka dostatku vody. Ohrozenie Slovenska je na úrovni 1% v porovnaní s Izraelom, ktorý sa ocitol na konci rebríčka, kde nedostatok vody, inými slovami vodný stres, dosahuje úroveň 50 % (viď **Graf č.1**).

Graf č.1: Vodný stres v krajinách OECD

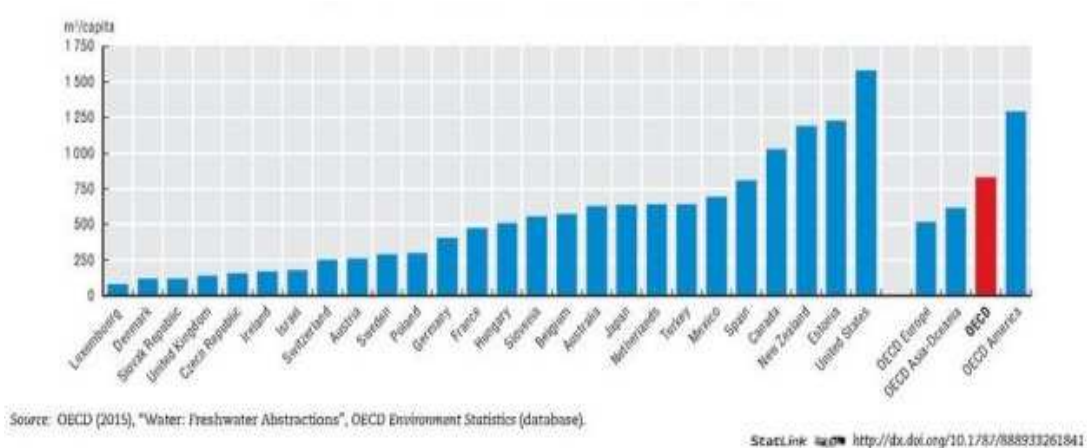

Zdroje sladkej vody sú dôležité z pohľadu environmentálneho, ekonomického i sociálneho. Ich distribúcia sa líši medzi jednotlivými členskými krajinami OECD, aj v rámci nich. V suchých regiónoch môžu však byť zdroje sladkej vody limitované až v takej miere, že dopyt po vode môže byť zodpovedaný len neudržateľným spôsobom. Nadmerné odbery sladkej vody, najmä čo sa týka verejného zásobovania vodou, zavlažovania, priemyselných procesov a ochladzovania elektrární predstavujú veľkú záťaž pre kvalitu a kvantitu vodných zdrojov.

Graf č.2 znázorňuje intenzitu využívania zdrojov sladkej vody, ktorá je vyjadrená hrubým odberom sladkej podzemnej alebo povrchovej vody metroch kubických z celkových dostupných obnoviteľných vodných zdrojov na osobu.

Podľa grafu je Slovenská republika krajinou OECD s tret'ou najnižšou mierou odberu sladkej vody na obyvateľa, tesne za Luxemburskom a Dánskom. Okrem toho je Slovenská republika jednou z krajín s najvyššou mierou napojenia jej obyvateľov na čističky odpadových vôd.

Graf č.2 Odber sladkej vody na obyvateľa v m³

OČAKÁVANIA A PREDPOKLADY DO ROKU 2050

Voda je životne dôležitým faktorom aspoň v takej miere, ako vzduch a potraviny. Pokrýva 70 % povrchu planéty, sladká voda však predstavuje len 2,5 % z jej celkového objemu. Voda je nestabilným prírodným zdrojom a preto musí byť chránená investíciami, správnym riadením a vhodnou starostlivosťou. Z tohto dôvodu je potrebné chrániť oceány, rieky a pramene ako zdroje blahobytu, prosperity a pokroku.

Podľa OECD približne 1 miliarda obyvateľov pravidelne pije vodu zo zdravotne nezabezpečených zdrojov pitnej vody a nemá prístup k základným hygienickým zariadeniam⁵, čo spôsobuje choroby, zdravotné postihnutia, či v mnohých prípadoch smrť. Prístup k čistej vode a hygienickým zariadeniam je ľudským právom, ktoré je potrebné plne rešpektovať.

Medzinárodné rozvojové ciele sa doteraz sústredili na koncept „lepšej vody“, potrebná je však čistá, bezpečná a prístupná voda pre všetkých. Univerzálny prístup k pitnej vode a základným hygienickým zariadeniam do roku 2050 by znamenali o 80 000 úmrtí ročne menej spôsobených ľahko liečiteľnými ochoreniami, ako je napríklad hnačka. Znamenalo by to aj väčší prínos pre rybolov, turizmus a živobytie, najmä v tých najchudobnejších krajinách. Do roku 2050 dosiahne počet obyvateľov 9 miliárd, čo bude vyžadovať väčší dopyt po vode a väčšiu konkurenciu pri prístupe k už teraz nedostatočným zdrojom. Poľnohospodárstvo už v súčasnosti využíva 70 % svetových zásob sladkej vody, a voda je potrebná aj v oblasti priemyslu, výroby energie, nehovoriac o pitnej vode a hygienických zariadeniach.

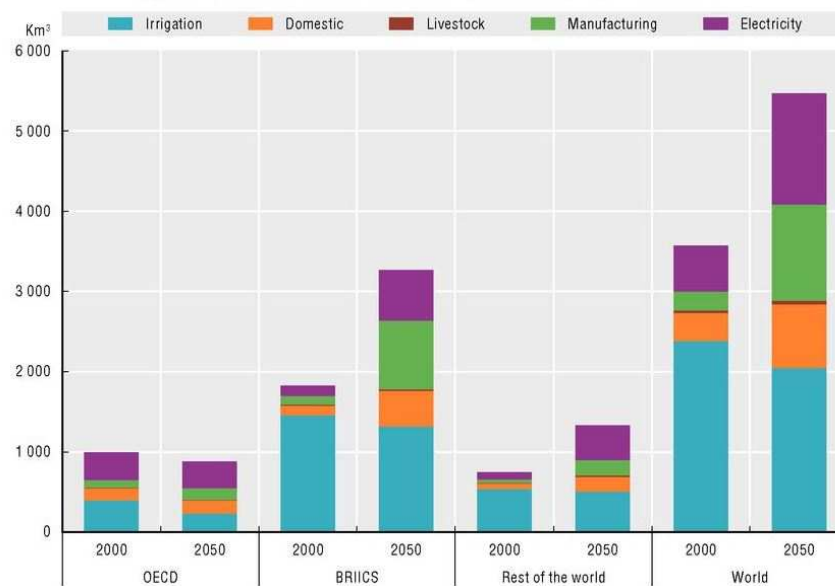
Bez zavedenia nových politík v oblasti vodohospodárskej politiky bude dostupnosť sladkej vody obmedzená v ešte väčšej miere, a to s navýšením počtu obyvateľov žijúcich v povodiach riek s vážnym vodným stresom o 2,3 miliardy, najmä v severnej a južnej Afrike a severnej a strednej Ázii. Počet obyvateľov, ktorí tak zažijú vodný stres presiahne v roku 2050 40 %. Očakáva sa, že počet obyvateľov s prístupom k upravenému vodnému zdroju do roku 2050 narastie najmä v krajinách BRIICS, čo však ešte neznamená, že sa bude jednať o vodné zdroje bezpečné pre ľudskú spotrebu.

V rovnakom časovom horizonte bude približne 240 miliónov ľudí bez akéhokoľvek prístupu k vodnému zdroju a 1,4 miliardy obyvateľov bez prístupu k základným hygienickým zariadeniam, a to najmä v regióne subsaharskej Afriky.

Graf č.3 poukazuje na očakávanie, že dopyt po vode sa do roku 2050 zvýši v priemere o 55 %, a to najmä v rozvíjajúcich sa a rozvojových krajinách v oblastiach výroby, produkcie elektrickej energie a využitia v domácnostiach.

Takýto výrazný nárast dopytu po vode spôsobí početné výzvy v oblasti vodohospodárskej politiky členských i nečlenských krajín OECD, na ktoré bude potrebné odpovedať relevantnými súdržnými politikami a opatreniami.

Graf č.3 Globálny dopyt po vode v roku 2000 a v roku 2050

Notes: This graph only measures "blue water" demand (see Box 5.1) and does not consider rainfed agriculture.

Source: OECD Environmental Outlook Baseline; output from IMAGE.

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888932571171>

VÝZVY V OBLASTI OCHRANY VODY A ZMENY POTREBNÉ NA ICH RIEŠENIE

Znečistenie sladkej vody a oceánov, ktoré ohrozuje nielen ľudské zdravie, ale aj životné prostredie generuje vysoké náklady na spracovanie vody a spomaľuje rozvoj. Rýchlo rastúce tzv. „megamestá“, ako napríklad brazílske São Paulo, pociťujú napätie už v súčasnosti kvôli nedostatku vody. Ďalší významný faktor, ktorý dopĺňa tieto výzvy o suchá, povodne, odklon zrážok a acidifikáciu oceánov je **zmena klímy**⁶. **Tabuľka č.1** znázorňuje vplyvy zmeny klímy na vodné systémy v Slovenskej republike a upriamuje pozornosť na výrazné zvýšenie priemernej teploty v krajine, zvýšenie počtu centimetrov zrážok za jeden rok, ako aj vyššie riziko povodní na území Slovenskej republiky a dlhšie obdobia sucha. Na Slovensku je v súčasnosti venovaný silný politický impulz integrovanému vodnému hospodárstvu, ktorý sa sústreďuje na nedostatok vody, suchá a záplavy, ktoré krajine v budúcnosti hrozia v zvýšenej miere. Hľadanie účinných nástrojov pre integrované vodné hospodárstvo na všetkých úrovniach je relevantnou témou, o ktorej sa diskutovalo aj na Neformálnej rade ministrov životného prostredia, ktorá sa konala v júli 2016 pod taktovkou slovenského Predsedníctva v Rade EÚ v Bratislave. Výstupy z tohto zasadnutia boli využité aj pri príprave záverov Rady EÚ o udržateľnom hospodárení s vodou v októbri 2016. Tieto závery vyzývajú členské štáty EÚ k implementácii opatrení na podporu efektívneho využívania vody vo všetkých hospodárskych sektoroch, a hlavne pri zlepšovaní hospodárenia s vodou v povodiach riek a na úrovni miest a obcí.

Tabuľka č.1 Vplyvy zmeny klímy na vodné systémy v Slovenskej republike

Slovak Republic

Climate change impacts on water systems

Observed changes and trends	<ul style="list-style-type: none"> • Average annual temperature increased by 1.6 °C and annual precipitation totals decreased by 3.4% on average during the period 1881-2008. In the South, the decrease in precipitation was more than 10%; in the North and Northeast, the increase was up to 3%. • Evidence of gradual desertification, particularly in the South.				
Projected impacts	<ul style="list-style-type: none"> • Increase in temperature of 4 °C. • Significant increase in precipitation totals by the end of the century, mainly in the form of rainfall. Increase in precipitation totals in winter (by 30% in the north and in the highlands). • Shifting snow conditions. A decrease in snow is expected at altitudes below 800 m. Above 1 200 m, temperature increases are not expected to diminish snow cover. On the contrary, peak snow cover (new snow cover and total snow cover) can be expected more often, increasing the risk of avalanches in mountainous regions. • Significant shifts (both increases and decreases) in both the temporal and territorial distribution of runoff. • Increase in runoff will also take the form of floods. Summer drought may also be interrupted by extreme floods. Winter floods will be more frequent. • Prolongation of drought periods and the increase in precipitation totals during short periods with cyclonal weather in summer. • Shifts in hydrological regimes will affect water supplies and hydroelectric power production.				
Primary concerns	Water quantity	Water quality	Water supply and sanitation	Extreme weather events	Ecosystems
				✓ (floods and droughts)	
Key vulnerabilities					

Source: Ministry of Environment (2009), *Fifth National Communication of the Slovak Republic on Climate Change*, http://unfccc.int/national_reports/annex_i_natcom/submitted_natcom/items/4903.php (accessed 20 June 2012).

Neodmysliteľným faktorom prispievajúcim k zlepšeniu stavu vodohospodárskej politiky je **vzdelanie obyvateľov v oblasti vody**. Ak si chce Slovenská republika udržať prvenstvo v oblasti dostatku vodných zdrojov, bude potrebné, aby celoplošne zaviedla vzdelávanie v oblasti vody, napríklad rozšírením počtu projektov, akým je projekt Úradu vlády SR „Modré školy“, ktorého cieľom je zvýšenie povedomia a vzdelania v oblasti prispôsobenia sa zmene klímy pomocou prevencie povodní a sucha⁷. Vzdelávanie v oblasti vody od predškolského veku prebieha napríklad v Izraeli, kde je voda národnou prioritou, a kde sektor vodného hospodárstva stavia na jasnom právnom rámci, integrovanom riadení vodného hospodárstva, spoločnosti ktorá šetrí vodou, a inovatívnych technológiách vo vodnom hospodárstve.

Oblasti, ktoré je možné ovplyvniť správnymi opatreniami s prvkami efektívneho hospodárenia je zníženie plytvania vodou a maximalizácia príležitostí vo všetkých sektoroch prepojených s oblasťou vody. Nezáleží na tom, či sa jedná o husto obývané mestá alebo odľahlé vidiecke oblasti, správne nastavený súbor ekonomických a riadiacich nástrojov je neodmysliteľnou súčasťou boja proti vodnému stresu.

Cieľom OECD je pomôcť krajinám aj v boji proti znečisteniu a pri ochrane pôdy, riek a pobreží, a preto na pravidelnej báze vo svojich publikáciách odporúča krajinám spôsoby, ako správne investovať do infraštruktúry, moderných zavlažovacích technológií a zručností. Investície do bezpečného zásobovania vodou sú mnohostranné, sledujú viacero politických cieľov, a potrebujú byť financované z viacerých zdrojov. Dôležité je podľa Organizácie disponovať takým financovaním, ktoré je založené na správnom *know-how* a dlhodobom pláne riadenia.

Verejný sektor, ktorý je v krajinách OECD zvyčajne hlavným poskytovateľom vody (na Slovensku je otázka vody riadená centrálna a regionálne a miestne authority disponujú limitovanými právomocami) bude potrebovať novšie a zelenšie zdroje financovania, ako napríklad zelené investičné fondy, zelené dlhopisy a súkromné zelené dobročinné projekty. Účasť súkromného sektora pri investíciách do bezpečného zásobovania vodou nie je síce vždy celkom zrejma a zrozumiteľná, keďže chýbajú vhodné inštitúcie a obchodné modely, ktoré by prilákali dostatok súkromných financií na často fragmentované a malé projekty, cena za nečinnosť však už v súčasnosti presiahla cenu aktívnych investícií. Z tohto dôvodu kladie OECD veľký dôraz na správne vyskladanie ekonomických nástrojov (daňová politika, cenová politika v oblasti vody, verejné financovanie), ktoré by mohli prilákať investície zo súkromného sektora⁸.

OECD vypracovala aj tzv. „kontrolnú tabuľku“ na identifikáciu správnej alokácie vodných zdrojov⁹.

Tabuľka č.2 Kontrola stavu alokácie vodných zdrojov

Box 5.1. A “Health Check” for Water Resources Allocation

- Check 1.** Are there accountability mechanisms in place for the management of water allocation that are effective at a catchment or basin scale?
- Check 2.** Is there a clear legal status for all water resources (surface and ground water and alternative sources of supply)?
- Check 3.** Is the availability of water resources (surface water, groundwater and alternative sources of supply) and possible scarcity well-understood?
- Check 4.** Is there an abstraction limit (“cap”) that reflects in situ requirements and sustainable use?
- Check 5.** Is there an effective approach to enable efficient and fair management of the risk of shortage that ensures water for essential uses?
- Check 6.** Are adequate arrangements in place for dealing with exceptional circumstances (such as drought or severe pollution events)?
- Check 7.** Is there a process for dealing with new entrants and for increasing or varying existing entitlements?
- Check 8.** Are there effective mechanisms for monitoring and enforcement, with clear and legally robust sanctions?
- Check 9.** Are water infrastructures in place to store, treat and deliver water in order for the allocation regime to function effectively?
- Check 10.** Is there policy coherence across sectors that affect water resources allocation?
- Check 11.** Is there a clear legal definition of water entitlements?
- Check 12.** Are appropriate abstraction charges in place for all users that reflect the impact of the abstraction on resource availability for other users and the environment?
- Check 13.** Are obligations related to return flows and discharges properly specified and enforced?
- Check 14.** Does the system allow water users to reallocate water among themselves to improve the allocative efficiency of the regime?

ODPORÚČANIA RADY OECD PRE OBLASŤ VODY

Už od 70-tych rokov 20. storočia poskytovala OECD svojim členským i nečlenským krajinám usmernenia v oblasti vody. V júni 2015 vyzvali ministri členských štátov OECD k príprave stručného a hutného dokumentu, ktorý by aktualizoval a konsolidoval už existujúci právny rámec zameraný na problematiku vody a hospodárenia s vodou a poskytoval by politické usmernenia na vysokej úrovni. Po viac než dvojročnom schvaľovacom postupe v rámci výborov a pracovných skupín OECD boli v decembri 2016 na zasadnutí Rady OECD schválené odporúčania Rady OECD pre oblasť vody obsahujúce najnovšie politické analýzy OECD.

Odporúčania sú zamerané na päť častí:

- **riadenie kvantity vody;**
- **zlepšovanie kvality vody;**
- **riadenie rizík a prírodných katastrof spôsobených vodou;**
- **zabezpečenie správneho riadenia v oblasti vodného hospodárstva;**
- **zabezpečenie udržateľného financovania, investícií a stanovenia cien vody a služieb v oblasti vody.**

OECD v súčasnosti pracuje na vyvinutí nástroja pre implementáciu odporúčaní, ktorý by poskytoval detailné usmernenia týkajúce sa koncepcie, nástrojov a politických možností zavedenia odporúčaní. OECD zároveň vyzýva aj nečlenské krajiny, aby odporúčania v blízkej budúcnosti prijali. Podľa odporúčaní je potrebné posilniť prepojenie vodohospodárskych politík s inými sektorovými politikami, ako napríklad energetika či poľnohospodárstvo. Odporúčania stavajú na princípe znečisťovateľ/užívateľ platí, ktorého cieľom je znížiť počet znečisťujúcich látok ešte predtým, než preniknú do vodného systému, a zároveň zdôrazňujú **potrebu stanovenia ceny vody** s ohľadom na hospodárske a sociálne podmienky každej krajiny.

Nielen členské krajiny OECD, ale aj kandidátske krajiny na vstup do Organizácie sú povinné tieto odporúčania implementovať.

ZÁVER

Čím rýchlejšie ekonomiky a populácie rastú a zmena klímy sa zintenzívňuje, tým viac ekonomických aktivít a obyvateľov bude musieť čeliť rizikám spojeným s vodou. Vystavenie suchám, povodniam a nedostatočný prístup k zásobovaniu vodou a hygienickým zariadeniam vyžadujú každoročne investície vo výške približne

500 miliárd amerických dolárov. Investície do riešenia nedostatku vody môžu byť nápomocné pri udržiavaní rastu a blahobytu vzhľadom na stále sa zväčšujúce riziká súvisiace s vodou. Práca OECD v oblasti vody je zameraná najmä na riadenie nedostatku vody, kvalitu vody a prírodné katastrofy spôsobené vodou a vyplýva z nej, že riadenie a financovanie by mali byť dvomi najnevyhnutnejšími podmienkami pre správne uchopenie tejto témy, idúc ruka v ruke s prepojením mestského a územného plánovania s centrálnym a lokálnym riadením.

Z aktuálnej situácie a prognóz do roku 2050 vyplýva, že je potrebné premeniť otázku vody na tok nových príležitostí pre zelenší, inkluzívnejší a udržateľnejší rast. Takýto rast by mal byť sprevádzaný predvídavosťou, flexibilitou, správnym zaangažovaním zúčastnených strán, spoluprácou a vhodným riadením. Základom je však uvedomiť si dlhodobý charakter riešenia problematiky vody, v rámci ktorého prínosy zväčša nie sú viditeľné okamžite, zabezpečia však lepšie miesto pre život pre ďalšie generácie. Preto je potrebné budovať politické povedomie o dlhodobých investíciách, ktoré predstavujú nevyhnutný predpoklad pre investície do bezpečného zásobovania vodou.

LITERATÚRA

1. OECD. 2012. *OECD Environmental Outlook to 2050*, OECD Publishing, Paris. 349 strán. ISBN 978-92-64-12224-6. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264122246-en>
2. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky. 2016. Východiská programu predsedníctva Slovenskej republiky v Rade Európskej únie. Webstránka OECD, február 2016. https://www.mzv.sk/europske_zalezitosti/predsednictvo_v_rade_eu-slovenske_predsednictvo_v_rade_eu.
3. OECD. 2016. *Odporúčania Rady OECD pre oblasť vody*. Webstránka OECD, december 2016. 17 strán. <http://www.oecd.org/environment/resources/Council-Recommendation-on-water.pdf>.
4. OECD. 2015. *Environment at a Glance 2015: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris. 99 strán. ISBN 978-92-64-23519-9. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264235199-en>
5. A. GURRÍA. 2015. *Voda môže byť zdrojom svetlejšej budúcnosti*. In OECD Observer. 2015, č.302, http://oecdobserver.org/news/fullstory.php/aid/4826/Water_can_be_the_source_of_a_brighter_future.html.
6. OECD. 2013. *Water and Climate Change Adaptation: Policies to Navigate Uncharted Waters*, OECD Studies on Water, OECD Publishing, Paris. 111 strán. ISBN 978-92-64-2044-9. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264200449-en>.

7. Webstránka Úradu vlády SR pre granty EHP a Nórska – sekcia „Prispôsobenie sa zmene klímy“ a podsekcia „Modré školy“ <http://www.eegrants.sk/modre-skoly-blue-schools/>.
8. OECD. 2012. *Meeting the Water Reform Challenge*, OECD Studies on Water, OECD Publishing, Paris. 171 strán. ISBN978-92-64-17000-1. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264170001-en>.
9. OECD. 2015. *Water Resources Allocation: Sharing Risks and Opportunities*, OECD Studies on Water, OECD Publishing, Paris. 141 strán. ISBN 978-92-64-22963-1. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264229631-en>.
10. Webstránka OECD so štatistickými údajmi členských i nečlenských krajín OECD – sekcia „Životné prostredie“ – podsekcia „Voda“. <http://stats.oecd.org/>.

Kontaktné údaje

Mariana PAŽINKOVÁ, M.A.

Tretia tajomníčka

Stála misia Slovenskej republiky pri OECD

28, Avenue d'Eylau

75016 Paríž, Francúzsko

e-mail: mariana.pazinkova@mzv.sk